2023-76-RE

Causa 2023-76-RE

(Junquera Garcia c/ Principat d'Andorra)

Número de registre 493-2023. Recurs d'empara

Sentència del 15 de gener del 2024

BOPA núm. 11, del 24 de gener del 2024

En nom del Poble Andorrà;

El Tribunal Constitucional;

Atès l'escrit presentat i registrat al Tribunal Constitucional, el 15 de novembre del 2023, per la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia, mitjançant el qual interposa un recurs d'empara contra la inactivitat de la Batllia en relació amb la causa 7000004/2023 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, atès que demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que commini la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia a concloure la instrucció en un termini màxim de 4 mesos, que declari que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària, fent un pronunciament especial sobre el fet que el recurrent té embargats 378.587,85 €, import que ha deixat de donar-li qualsevol rendiment des de l'any 2009;

Vista la Constitució, especialment els articles 10, 41.2, 98 c) i 102;

Vista la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, especialment el títol IV, capítols primer i sisè;

Vist l'aute del Tribunal Constitucional del 20 de novembre del 2023 que va admetre a tràmit aquesta

causa sense efectes suspensius;

Vist l'escrit d'al·legacions presentat i registrat al Tribunal Constitucional, l'11 de desembre del 2023, pel Ministeri Fiscal;

Vistes les conclusions formulades dintre de termini pel recurrent i pel Ministeri Fiscal;

Escoltat l'informe del magistrat ponent, Sr. Joan Manel Abril Campoy;

1. Antecedents processals davant les jurisdiccions ordinàries

1.1. En el marc d'unes diligències prèvies incoades per un presumpte delicte de blanqueig de diners, el 29 de maig del 2009, la Secció d'Instrucció de la Batllia va dictar un aute mitjançant el qual decidia, entre d'altres, l'embargament preventiu de tots els béns i drets de titularitat del Sr. Tomàs Junquera Garcia a Andorra, sense perjudici d'ulterior modificació, suspensió o revocació de la mesura segons el desenvolupament de la instrucció en curs.

Així mateix facultava expressament al Servei de Policia per analitzar la informació sol·licitada a les entitats bancàries i financeres i als notaris, i per prosseguir la investigació en curs, realitzant quantes actuacions fossin necessàries per identificar les persones implicades i reunir les proves necessàries pel bon fi d'aquesta instrucció.

1.2. El 4 de desembre del 2012, la Secció d'Instrucció núm. 4 de la Batllia va dictar un aute de processament contra el Sr. Tomàs Junquera Garcia, entre d'altres, per un presumpte delicte major de blanqueig de diners mitjançant grup organitzat i de ser membre exercint una activitat rellevant en associació il·lícita a fi de cometre delictes, i decretava la seva presó provisional.

1.3. El 15 de febrer del 2013, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar un recurs d'apel·lació contra aquesta decisió.

1.4. El 7 d'octubre del 2013, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar un escrit de manifestacions, en què recordava al Tribunal de Corts que 7 mesos després de la presentació del seu recurs encara no havia rebut cap resposta i li demanava que agilitzés la causa.

1.5. El 29 de novembre del 2013, el Tribunal de Corts va dictar un aute que desestimava el recurs d'apel·lació.

1.6. El 15 de gener del 2013, la Secció d'Instrucció núm. 4 de la Batllia va dictar un aute, en què acordava la sol·licitud d'una comissió rogatòria internacional per via d'urgència a l'autoritat competent a Suïssa per tal que trametés les resolucions judicials recaigudes respecte d'un implicat i autoritzava expressament al Servei de Policia per rebre i analitzar la informació sol·licitada.

1.7. L'1 de juny del 2015, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar un escrit de manifestacions, en què es queixava sobre el fet que els terminis per a la investigació eren excessius i injustificats; que feia més de 5 anys que els comptes del recurrent estaven embargats; i, que feia més de 2 anys que estava processat; també retreia a la Batllia que havia presentat un escrit

sol·licitant una sèrie de diligències i demanant una sèrie d'actuacions, a les quals no s'havia donat cap resposta. I concloïa que aquesta situació estava causant un greu perjudici al recurrent.

El 20 d'octubre del 2015, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar un segon escrit d'insistiment amb els mateixos termes.

1.8. El 25 de maig del 2016, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar un escrit de manifestacions reiterant allò que havia dit en els seus escrits anteriors i afegint que encara s'estava a l'espera de l'informe policial i que el 29 de febrer del 2016 havia presentat un nou escrit demanant el sobreseïment i l'arxivament dels autes, ja que havia aportat nova documentació, concretament la sentència del *Tribunal Supremo Español*, relativa a la causa que havia donat origen a les actuacions seguides a Andorra.

1.9. El 12 de maig del 2017, el 19 de desembre del mateix any, el 24 de juliol del 2020, el 30 de juliol del 2021, i, el 13 de febrer del 2023, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va presentar escrits d'insistiment en què reproduïa incansablement el contingut dels seus escrits anteriors.

1.10. El 2 de novembre del 2020, en compliment de l'ofici del 21 d'octubre del 2014, l'Àrea de Policia Judicial i d'Investigació Criminal, Unitat d'Investigació Criminal 3, Grup de Delictes de Blanqueig de diners o valors, va presentar el seu informe.

1.11. El 15 de novembre del 2023, la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia va interposar un recurs d'empara contra la inactivitat de la Batllia en relació amb la causa 7000004/2023 que derivaria en una presumpta vulneració del dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

2. Argumentació jurídica

2.1. Argumentació del recurrent

- El recurrent en empara argumenta que el 29 de maig del 2009 es va procedir a l'embargament preventiu dels seus comptes i que tres anys després es va acordar el seu processament per un delicte major de blanqueig de diners mitjançant grup organitzat i de ser membre exercint una activitat rellevant en associació il·lícita a fi de cometre delictes. Al·lega que han passat 14 anys des de l'embargament dels seus comptes i 11 anys des del seu processament i que encara no s'ha tancat la instrucció.

- Exposa que els retards al·legats son inexplicables i certs, alhora que son impropis d'un procediment que es vulgui qualificar com a just. Manifesta que ha presentat escrits d'arxivament on formulava queixa sobre el retard i escrits d'agilització del procés. Destaca el retard de 3 anys entre l'embargament preventiu i el pronunciament de l'aute de processament, 1 any per a la resolució d'una apel·lació dictada pel Tribunal de Corts contra aquest darrer aute, 6 anys per tal que el Servei de Policia complimentés un requeriment de la Batllia, i 1 any entre el retorn de la causa per part del Tribunal de Corts fins a la següent actuació de la Batllia, etc.

- Afegeix que pesa una ordre de presó provisional sobre la seva persona i que es mantenen els seus comptes embargats, amb un import de 378.587,85 €.

- Seguidament, cita sentències d'aquest Tribunal Constitucional (recaigudes en les causes 2023-39-RE i 2022-60-RE) per posar de manifest que en aquest cas el termini de la instrucció és tan llarg que constitueix una causa objectiva de dilació indeguda, sense que concorri una complexitat especial i s'han portat a terme diversos escrits d'agilització.

- Quant a la indemnització, reconeix que la seva valoració no correspon a aquesta jurisdicció, però vol deixar palès que els rendiments d'un simple 3% anual pels 14 anys de durada signifiquen una pèrdua de 159.006,89 € i sol·licita que es reconegui la producció d'un important perjudici econòmic.

- Per acabar, demana al Tribunal Constitucional que atorgui l'empara sol·licitada, que declari la vulneració del dret esmentat, que commini la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia a concloure la instrucció en un termini màxim de 4 mesos, i, que declari que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària.

2.2. Argumentació del Ministeri Fiscal

- El Ministeri Fiscal examina aquesta causa segons els criteris de la doctrina del Tribunal Constitucional i del Tribunal Europeu dels Drets Humans. Fixa com a pressupòsits la llarga durada, la manca relativa de complexitat, els risc de la demora, que la dilació no sigui deguda a la part que l'al·lega i la irrellevància del fet que la inactivitat sigui directament responsabilitat de l'òrgan judicial concernit.

- El dret a un procés de durada raonable constitueix un concepte jurídic indeterminat que ha de ser precisat en cada cas concret.

- El Ministeri Fiscal examina la durada de la causa i constata que han existit llargs períodes sense activitat processal i d'altres amb una certa activitat i considera que s'ha vulnerat el dret a una durada raonable del procediment, reconegut a l'article 10 de la Constitució, i, per tant, no s'oposa a l'estimació plena del recurs d'empara en relació amb la vulneració esmentada.

3. Fonaments jurídics del Tribunal Constitucional

3.1. La jurisprudència d'aquest Tribunal Constitucional ha establert quins son els paràmetres que s'han de prendre en consideració per poder concloure si la durada d'un judici és o no és raonable (veg. per ex. les sentències del 14 de març del 2001 -causa 2000-17-RE-, del 7 de setembre del 2005 -causa 2005-21-RE-, del 7 de maig del 2018 -causes 2017-38-RE i 2017-54-RE-, del 7 de setembre del 2018 -causa 2018-10-RE-, del 19 de desembre del 2018 -causa 2018-50-RE-, del 22 de maig del 2019 -causa 2019-14-RE-, del 13 de juliol del 2020 -causa 2020-19-RE-, del 14 de febrer del 2022 -causa 2021-97-RE-, del 20 d'abril del 2022 -causa 2022-23-RE-, i, del 7 de setembre del 2022 -causa 2022-39-RE).

I aquesta doctrina del Tribunal Constitucional s'alinea amb la jurisprudència del Tribunal Europeu dels Drets Humans (veg. la sentència del 13 de juliol de 1983, recaiguda en el cas Zimmermann i Steiner c/ Suïssa, així com la sentència del 27 de juny del 2000, recaiguda en el cas Frydlender c/ França).

3.2. La concreció de la durada "*raonable*", com a concepte jurídic indeterminat, exigeix valorar la complexitat processal, el temps transcorregut, l'actitud processal de les parts i l'activitat dels tribunals (veg. les sentències del 25 de maig del 2007 -causa 2007-2-RE- i del 10 d'octubre del 2016 -causa 2016-8-RE-), d'acord amb les peculiaritats del cas concret (veg. la sentència del 15 de desembre del 2014 -causa 2014-23-RE).

3.3. Si traslladem les consideracions anteriors al cas actual es pot constatar, en primer terme, que les actuacions de caire penal -la instrucció- es van iniciar l'any 2009, 3 anys més tard es va dictar un aute de processament contra el recurrent en empara i, a dia d'avui, més de 14 anys després, encara no ha finalitzat aquesta fase del procediment penal.

És a dir, des de l'inici de la instrucció han transcorregut més de 14 anys sense que s'hagi procedit a l'arxivament del procediment o s'hagi obert la fase del judici oral. Com ja vam indicar en la sentència del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE) s'ha de tenir en compte la durada global del procés penal:

"*Això no obstant, resulta gairebé irrellevant aquesta anàlisi de la temporalitat de les distintes activitats instructores, perquè la durada d'un procés s'estén des del seu inici fins al final, amb independència de la freqüència de les actuacions que podran ser tingudes en compte a l'hora de valorar l'actuació dels òrgans judicials, però que no afecten a una durada que, per considerar-la raonable o indeguda s'ha d'apreciar de manera objectiva*".

En aquest cas, esdevé clar que la durada es conforma, de manera objectiva, com no raonable o indeguda.

3.4. A les actuacions consta, conforme a les exigències d'aquest Tribunal Constitucional abans referides, que la part recurrent en empara ha estat proactiva, en el sentit de presentar escrits tot sol·licitant l'arxivament del procés o l'agilitació d'aquest, sense que ho obtingués, alhora que la investigació d'una persona, en fase d'instrucció, pels eventuals delictes de blanqueig de capitals i pertinença a associació il·lícita, ni comporten una complexitat especial, ni justifiquen una instrucció de més de 14 anys.

3.5. Com aquest Tribunal Constitucional va exposar en la seva sentència del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) i en la del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE):

"*L'estimació de l'excessiva i indeguda durada del procés determina l'adopció d'aquelles mesures que l'article 92 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional estableix per tal que siguin adoptades per a la reposició del recurrent en la plenitud del seu dret a un procés de durada raonable. Aquest Tribunal ja ha fet ús d'aquesta possibilitat en diverses ocasions i darrerament en la seva sentència del 17 de gener del 2023 (causa 2022-60-RE) ja esmentada al fonament jurídic anterior. Per aquest motiu és procedent fixar a la Secció d'Instrucció Especialitzada 1 de la Batllia un termini dins el qual haurà de culminar les diligències acordades o aquelles altres que resultin procedents i concloure el sumari, d'acord amb la decisió ja presa en la providència del 22 de setembre del 2021, tot i la petició del Ministeri Fiscal en el seu escrit del 22 de gener del 2022. En uns temps en els quals el dret comparat ens dona mostres de la voluntat dels legisladors dels països respectius, en el sentit que la instrucció d'un procés penal tingui una durada en el temps de caràcter prefixat, el lapse temporal transcorregut en aquest cas, des de l'inici de les actuacions, no és admissible. Aquest termini es fixa en sis mesos, prorrogables per uns altres sis, mitjançant resolució degudament fonamentada*".

En consonància amb la nostra doctrina, és procedent fixar un termini de sis mesos per tal que la

Secció d'instrucció Especialitzada 3 de la Batllia finalitzi la instrucció. Aquest termini només podrà ser prorrogat per sis mesos més, en el cas que es dicti una resolució de la Batllia que fonamenti degudament la necessitat de la pròrroga.

3.6. En darrer terme, constatada per aquest Tribunal la durada indeguda i no raonable d'aquest procés penal, el recurrent sol·licita que el Tribunal Constitucional reconegui que s'ha produït un important perjudici econòmic, atès que té els seus comptes embargats des del 2009. En aquest cas, segons la quantitat dipositada, un rendiment d'un simple 3% anual pels 14 anys de durada significaria una pèrdua de 159.006,89 €.

Resulta clar que l'estimació del recurs d'empara comporta, de conformitat amb l'article 92.2 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, una indemnització a determinar per la jurisdicció ordinària.

Com va succeir en el cas de la nostra sentència del 20 de setembre del 2023 (causa 2023-39-RE) també concorre un paràmetre a tenir especialment en compte. Els comptes corrents embargats del recurrent des del 2009 presenten un import de 378.587,85 €, el qual es manté subjecte a la trava durant aquests més de 14 anys, sense que se n'obtingui per part del recurrent cap rendiment econòmic.

Per tant, la durada no raonable i molt excessiva del procés penal afecta als drets fonamentals a la jurisdicció i al procés degut de la part que demana l'empara, i alhora produeix evidents perjudicis econòmics; qüestió que haurà de ser tinguda en compte per la jurisdicció ordinària en el moment de fixar la indemnització.

3.7. L'estimació del recurs d'empara justifica la no imposició de les costes processals d'aquesta alçada (arg. a contrari article 92.4 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional).

Decisió:

En atenció a tot això que s'ha exposat, el Tribunal Constitucional, per l'autoritat que li confereix la Constitució del Principat d'Andorra,

Ha decidit:

1. Estimar el recurs d'empara 2023-76-RE interposat per la representació processal del Sr. Tomàs Junquera Garcia contra la inactivitat de la Batllia en relació amb la causa 7000004/2023.

2. Declarar que s'ha vulnerat el seu dret a un judici de durada raonable, reconegut a l'article 10 de la Constitució.

3. Comminar la Secció d'Instrucció Especialitzada 3 de la Batllia que adopti, en un termini màxim de sis mesos, prorrogable per decisió fonamentada per altres sis mesos, les mesures que estan en l'àmbit de les seves competències per fer cessar la vulneració d'aquest dret fonamental.

4. Declarar que el recurrent té dret a ser indemnitzat en la quantia que determini la jurisdicció ordinària mitjançant el procediment adient, d'acord amb els paràmetres establerts en el fonament jurídic 3.6 d'aquesta resolució.

5. No fer imposició de les costes processals en relació amb aquest recurs d'empara.

6. Publicar aquesta sentència, d'acord amb allò que disposa l'article 5 de la Llei qualificada del Tribunal Constitucional, al *Butlletí Oficial del Principat d'Andorra*.

I així, per aquesta sentència nostra, que ha de ser notificada a la representació processal del recurrent, al president de la Batllia i al Ministeri Fiscal, ho pronunciem, manem i signem a Andorra la Vella, el 15 de gener del 2024.

Jean-Yves Caullet

President

Joan Manel Abril Campoy

Vicepresident

Dominique Rousseau

Magistrat

Josep-D. Guàrdia Canela

Magistrat